

Katsauksia

Uudenaikaista puheenopetusta

Tarkkailijan yleisvaikutelma siitä tasosta, jolla Yhdysvallat ovat tällä hetkellä puheenopetuksen alalla, muodostuu suurimmalta osalta myönteiseksi ei vain suomalaisen vaan vaativimman eurooppalaisenkin mittapuun mukaan arvioituna. Kun minulla oli viime syksynä tilaisuus USA:n hallituksen suomalla stipendillä tehdä huomioita paitsi fonetiikan tutkimuksesta myös puheenopetuksen eri puolista kaikkiaan parissakymmenessä yliopistokaupungissa sekä lisäksi Amerikan puhe- ja kuulo-yhdistyksen suuressa vuosikongressissa, syöpyivät mieleeni erityisesti seuraavat positiiviset toteamukset: 1) *erinomaiset menetelmät puhevalmiuden kehittämiseksi jo koululaisasteella*, 2) *kiinteä yhteistyö puhehäiriöisten lasten vanhempien kanssa kouluissa ja puhekliniikoissa*,

3) *laajapohjainen yhteistoiminta käytännöllisessä puhe- ja ääniterapiassa lääketieteellisten, pedagogisten ja psykologisten menetelmien asiantuntijoiden kesken*, 4) *kuulovammaisten lasten määräperäisen puhekasvatuksen aloittaminen jo esikouluikässä myös neuvomalla ja kouluttamalla lasten vanhempia* ja 5) *monipuolinen puhealan yliopisto-opetus*. Sitä paitsi amerikkalaista puheenopetusta luonnehtii kauttaaltaan oivallinen ja kekseliäs teknillisen välineistön ja havaintomateriaalin käyttö.

Selostan ensiksi niitä huomioita, joita tein Los Angelesissä marraskuun 17—19 päivänä 1955 pidetyssä puhe- ja kuuloalalla toimivien opettajien ja tutkijoiden kongressissa. Amerikan tällä alalla suorittaman työn laajuutta kuvastaa jo pelkästään se,

että tämän 31. vuosikongressin osanottajien määrä nousi 1500:aan ja että esitelmiä ja demonstraatioita pidettiin yli 170.

Koska Amerikan kouluissa pidetään tärkeänä tavoitteena sitä, että lapset oppivat luontevasti, estottomasti ja rohkeasti esittämään ajatuksensa ja mielipiteensä, käytetään spontaanin puheen virittämiseksi sopivasti valittuja *keskustelukysymyksiä*. Opettaja ei suinkaan aina tyydy alustamaan kysymystä pelkin omin sanoin, vaan hän voi käyttää apuna varta vasten suunniteltuja kouluelokuvia, joiden pituus vaihtelee 5—18 minuuttiin. Kongressissa demonstroitiin, miten alkeiskoulun (elementary school) 8. luokan oppilaat, 13—14 vuoden ikäiset tytöt ja pojat, saivat keskustelun aineksia 10 minuutin pituisesta äänilekuvasta »Erään luokkatoverin tunteet». Filmin päähenkilöstä ja hänen eriskummallisista tempuistaan ja poikamaisesta kiusanteostaan käytettiin keskustelussa nasevia ja huumorin kylälästämiä puheenvuoroja. Tästä saaton suoralta kädeltä päätellä, miten hyvin tuloksiin opettaja jo oli päässyt oppilaidensa puheilmiasua kehittäessään. Saman luokan annettua vielä erään toisen näytteen ilmaisuvalmiudesta tunsin vilpittöntä iloa amerikkalaisten lasten puolesta, mutta samalla tajusin, miten paljon oppimista suomalaisella koululaitoksella vielä on suullisen esitysvalmiuden alalla. Tätä toista näytettä varten valittiin luokalta 7 oppilasta, tyttöjä ja poikia, jatkamaan *näyttelemistä* siitä filmin jännittävästä kohdasta, johon se ehdoin tahdoin oli keskeytetty. Improvisaationäytelmä sujui niin luontevasti ja reippaasti, että koko kolmen sadan hengen suuruinen kuulijakunta hörähti tuon tuostakin nauramaan näyttelevien oppilaiden sukelille sanankäänteille. Vaikka kohtaaminen ei kestänyt

sen pitempään kuin pari kolme minuuttia, ehti sinä aikana tapahtua jo monta väliä selvittelyä. Jotta nekin oppilaat, jotka eivät olleet mukana elokuvan jatkoa näyttelemässä, saataisiin aktiivisesti mukaan, järjestettiin arvosteleva keskustelu koko luokalla äsken nähdyn jatkohtauksen johdosta. Mielipiteensä ilmaisijoita ei puuttunut, ja opettajalla oli kiirettä kuljettaessaan mikrofonian oppilaan luota toisen luokse, jotta koko auditoriossa olisi kuultu vilkkaan keskustelutuokion sanailut.

Alkeiskoulun 4. luokan oppilaat esittivät puhekuorona samassa tilaisuudessa vauhdikkaasti ja rytmikkäästi leikkilisen lasten runon. Jokainen pikku esiintyjä näytti olevan koko sydämeästään mukana. Kuultu näyte jätti sen vaikutelman, että opettajan tarkoituksena oli saada lapset tuntemaan täysin rinnoin esittämisen iloa ja eläytymään itse asiaan. Mitään merkkejä artikuloinnin turhasta ajattelemisesta ei näkynyt eikä liioin kuulunut.

Edellä mainittuja esitysnäytteitä ohjasivat erityiskoulutuksen saaneet puheenopettajat. Heidän osuudesta amerikkalaisessa koulutyössä on syytä korostaa mainita sellainen seikka, että luokkien suullisen esityksen opetusohjelma käsittää vuosittain *useita viikkotunteja*. Kouluviranomaiset lähtevät siitä käsityskannasta, että yhteiskuntakelpoisia kansalaisia kasvatessaan koulun tulee heti alusta pitäen huolehtia siitä, että lapsilla on mahdollisuus kehittää tehokkaalla tavalla itsenäistä ajattelukykyään ja omien mielipiteidensä ilmaisemisen taitoa. Tämä tapahtuu parhaiten *yksilöllisten puheasuoritusten* avulla. Kun toisaalta tiedämme, että vieraiden kielten opettaminen USA:n kouluissa saa suhteellisen vähäisessä määrässä huomiota osakseen, siellä on parem-

mat mahdollisuudet ratkaista luku- ja järjestysten erilaiset tuntipulmat kuin esim. meikälaisissä kouluoloissa. Täällä lähän suullisen esitystaidon lisäämiseen tähtäävät uudistushankkeet tahtovat liian usein kilpistyä kysymykseen: Mistä tarvittavat tunnit?

Eräs kongressin esitelmäsarja koski puhehäiriöisten lasten vanhempien koulutusta, millä alalla on ennätetty luoda jo melko paljon uutta hyödyllistä käytäntöä. Useissa lukiokouluissa (high school) on järjestetty vanhemmille kursseja, joissa on opetettu oikealla tavalla suhtautumaan puhehäiriöisten lasten vaikeuksiin ja annettu eräitä yleisluonteisia hoito- ja kasvatusehdotteita. Eräällä tällaisella kurssilla, joka pidettiin äskettäin Pasadenassa Kaliforniassa, oli 200 äitiä ja isää oppilaina. Kurssi kesti yhteensä 18 tuntia, ja sen luentoja, filmejä ja ääninäytteitä kiitettiin hyväksi. Eri puhehäiriöryhmiä käsiteltiin vuoron perään ja kaikki vanhemmat olivat saapuvilla yhtäaikaan. Niitä vanhempia varten, joilla ei ole mahdollisuuksia osallistua erityiskursseihin, on järjestetty vastaavaa televisio-ohjelmaa, joka tietenkin on ollut luonteeltaan mahdollisimman helpotajaisista. Paitisi änkyyteen, suulakihalkioisuuteen ja äännevikoihin liittyviä ongelmia on televisiossa valaistu niinkin komplisointunutta aihepiiriä kuin aivovaurio-lasten puhehäiriöitä.

Parhailaan kokeillaan kouluissa myös *neuvoitteluleitse* annettavien ohjeiden vaikutusta. Koska puhehäiriöiset lapset melkein poikkeuksetta ovat pelokkaita, on psykologiin seikkoihin kiinnitettävä varsin paljon huomiota. Jos lapsen itsevarmuutta ja uskoa omiin mahdollisuuksiinsa voidaan lisätä, koituu tätä tietä välitöntä hyötyä lapsen puhehäiriön hoidolle. Selvästi on niinkään käynyt ilmi, että itse vanhemmatkin tarvitsevat välttä-

mättä henkistä tukea. On tavattoman tärkeää, että heidän kysymyksiinsä annetaan puheterapeutin taholta vastaus, vaikei se voisiakaan aina osua täysin naulan kantaan. Jotta koulun puheterapeutti pääsisi paremmin perehtymään asianomaisten vanhempien ja heidän kotinsa maailmaan, on ollut välillä hyvä keskustella myös muista asioista, kuten jokapäiväisistä askareista ja huolista, päivän suurista ja pienistä tapahtumista, televisiosista ja jos mistäkin. Onpa huomattu, että vanhemmat vasta sitten ikäänkuin avautuvat, kun terapeutti kertoo omista henkilökohtaisista vaikeuksistaan.

Joka tapauksessa vaikeutensa on vanhempienkin neuvonnalla, vakuuttivat esitelmäsiijät kuin yhdestä suusta. Tämän uuden työmuodon avulla on jo nyt voitu auttaa ihmisiä enemmän kuin aikaisemmin.

Entä millaisia menetelmiä puheopettajat käyttävät korjatessaan kouluissa puhehäiriöitä? Koska toiminnalliset ääntämishäiriöt l. äännevirheet myös Amerikassa muodostavat lasten puhehäiriöiden valtavan enemmistön, joutuu puheterapeutti suurimmaksi osaksi työskentelemään sellaisten lasten kanssa, joiden on opittava muodostamaan oikein joitakin väärin lausumiaan äänneitä tai kokonaan alusta asti omaksuttava joitakin puuttuvia äänneitä, jotka he usein korvaavat toisilla äänneillä (esim. *r:n* sijasta äännetään *w*). Vaikeammissa häiriötapauksissa ollaan yhteydessä paitsi lähimmän puhekliniikan myös tavallista enemmän vanhempien kanssa.

Jouduin näkemään erittäin valaisevan sarjan sellaisia harjoitusleikkejä, joiden tarkoituksena on »istuttaa» puheeseen jo harkitun muodostamisen vaiheeseen asti opittuja äänneitä, ensi sijassa *s:ää* ja *š:ää*. Demonstroituista

leikeistä on paikallaan selostaa paria vähän tarkemminkin. Lastentarhaisille sovelletut leikit eivät vielä tarjonneet mitään periaatteellista uutta, jollei oteta lukuun leikkikalujen valikoiman tavatonta runsautta ja erikoisen oivallista sopivaisuutta. Yhtenä leikkinä käytettiin paperisten »sanakalojen» onkimista magneettisella hevosenkengällä. Sitä vastoin *peililaatikkoleikki*, jota 10-vuotiaat lapset kahden tytön ja yhden pojan muodostamassa ryhmässä esittelivät, oli jo pedagogiselta kannalta mainio uutuuksia. Peililaatikon kyljessä olevaa nappia painamalla saatiin takaviisiossa asennossa olevalle peilipinnalle ilmestymään milloin minkinlaisia kuvia. Kuvan oltua hetken näkyvässä opettaja sammutti laatikon lampun, jolloin kuva tietenkin hävisi. Tämä oli merkinä siitä, että lasten oli lausuttava yhtäkkiä tai kunkin vuorollaan kuvan edustama sana. Tämän jälkeen yhteen ääneen kysyttiin peililtä: »Peili, peili, sano minulle totuus, sanoinko sinulle aivan oikein?» (»Mirror, mirror, tell me true, is my sound just right for you?»). Ja jos kaikki olivat sanan oikein ääntäneet, ilmestyi uusi kuva peiliin, mutta jollei äänne ollut vielä kohdallaan, mitään kuvaa ei noussut peiliin, ja niin oli toistettava saman sanan ääntämiskoe. Jollei sitenkään vielä saatu hyvää tulosta uusi kuva kuitenkin ilmestyi näkyviin, mutta ensin »tyytymättömästi» välähdeltyään. Sillä kertaa harjoiteltiin tarmokkaasti *s*-äännettä, ja sen vuoksi kuvat edustivat *s*:llisiä sanoja. Vaihteen vuoksi näytettiin joskus esim. sellainen kuvakortti, jossa lapset olivat leikkimässä ulkosalla, ja tämän johdosta viritettiin pieni keskusteluharjoitus.

Käytännöllinen apuväline sanojen lukemisharjoituksia varten on *takistoskooppi*. Se on suunnilleen tavallisen

piirustuslehden kokoja oleva, litteän laatikon näköinen laite, jonka keski-osassa on viiden senttimetrin korkuinen, vaakasuora tarkastelurako. Tekstättuja sanoja sisältävä paperiliuska pujotetaan laitteen läpi, ja oppilaat lukevat yksitellen reippaassa tahdissa näkemänsä sanat. Raosta voidaan näyttää myös eläinten ja esineiden kuvia. Jälleen äännettä myöten harjoitetaan juuri sellaisia sanoja, joista oppilaille koituu eniten hyötyä, hänen pyrkiessään mahdollisimman nopeasti vapautumaan omista äännevirheistään.

Vielä esiteltiin seuraavia leikkimenetelmiä. *Muovitalua*, joka muistuttaa kolmikerroksisen talon halkileikkausta, käytetään siten, että taulun yhdeksään ruutuun sijoitetaan paperileikekuvia ja sommitellaan tältä pohjalta erilaisia leikkejä (esim. palokuntalaisen työtä esittävä leikki). *Puhelinleikkejä*, joiden yhteydessä opetetaan samalla käyttämään oikeaa puhelinta, voidaan soveltaa hyvin kahden oppilaan välisiin keskusteluharjoituksiin. *Nukketeatterin* osia näytellessään pienet oppilaat innostuvat kovasti tehtäviinsä ja samalla ponnekaasti kuin huomaamattaan harjoittavat epävarmaa ääntämistäänkin. *Sormin liikutettavia eläinnukkeja* käyttäessään opettaja puhuu kuin eläimen suulla ja houkuttelee lapset vastaamaan tekemiinsä kysymyksiin. *Laululeikit* jo sinänsä ovat piristävää vaihtelua puhutunneilla, mutta kun avuksi otetaan säestyssoittimia (esim. kitaroita tai huiluja), virkistys on vieläkin ilmeisempi.

Eräs kongressin suurimmista jaostoista käsitteli änkytyksen tutkimusta ja terapiaa. Niistä esitelmistä, joita ennätin seurata, saatoin todeta, että änkytysongelmien ratkaisussa ei Amerikassa ylipäänsä ole päästy sen pitemmälle kuin Euroopkaan puolella. Tuttuun tapaan

tähdennettiin änkyttävän lapsen tai aikuisen pelokkaan ja epävarman käytöksen muuttamiseen tähtäävien mielenterveyden hoitotapojen tarpeellisuutta, vaikka samalla avoimesti tunnustettiin, että tällainen tehtävä kohtaa usein suuria vaikeuksia. Kutakin oppilasta olisi pyrittävä käsittelemään tämän persoonallisten vaikeuksien ja änkytystyyppien pohjalta. Jos sattuu negatiiviseen tulokseen päätyvä tapaus, on terapeutin kysyttävä, mitä on tehty lähinnä samankaltaisessa, mutta onnistuneesti päättyneessä tapauksessa.

Eräs esitelmöitsijä luetteli kaikkiaan 75 änkytyksen ongelmaa. Hän mainitsi myös, että änkyttämättömän puhumistavan varmistamiseksi jokapäiväisessä elämässä on suoritettava puhumisharjoituksia ainakin kymmenessä erilaisessa reaalisessa puhumistilanteessa. Hyviin tuloksiin on tällöin voitu päästä, jos tällaisiin ryhmäharjoituksiin on käytetty 30 oppituntia. Hyödyllisinä keinoina pidetään silloin tällöin otettuja ääninauhanäytteitä. Niitä varten voidaan virittää keskustelu esim. puheterapeutin omista ongelmista. Tällöinhän jännityksen kärki käännetään pois oppilaasta itse opettajaan. Mitä pitemmän ajan änkytys on saanut vaikuttaa uhrinsa, sitä syvempiä henkisiä vaurioita on päässyt syntymään änkyttäjän suhtautumisessa sosiaaliseen ympäristöönsä. Lasten änkytyksen parantamisessa on leikeillä hyvin huomattava osuutensa. Heidän tunne-elämänsä kehitystä ja suhdettaan vanhempiinsa ja lähiympäristöön on valvottava erityisen huolellisesti. Puheklinoissa toimii yhtenä vakinaisena viranhaltijana psykologi, jonka tehtävänä on huolehtia ja vastata änkytyksen ja muiden siihen verrattavien puhehäiriöiden psykoterapeuttisesta puolesta. Hän antaa diagnoosinsa pohjalta pu-

heenopettajille kutakin yksityistä tapausta koskevia ohjeita. Mainittakoon, että puheklinin psykologin (arvoltaan maisterin) koulutukseen sisältyy huomattava määrä myös psykiatriaa.

Äänenkäytön opetusta koskevien esitelmien joukossa oli tuskin sellaisia, jotka olisivat tarjonneet merkittäviä, uusia oivalluksia. Esimerkin vuoksi kerron pääkohdat erästä mielestäni ytimekkäästi ja selkeästi kokoonpannusta esitelmästä, jossa eriteltiin tehokkaan äänenkäytön tunto-merkkejä. Millaisilta ne näyttävät amerikkalaisen äänenkäytön opettajan näkökulmasta?

1. Luentosaliaäntä on osattava käyttää kunnollisesti.
2. Tehokas ymmärrettävyys on saavutettava suhteellisen pienellä voimankäytöllä.
3. Mitään ääntä rumentavia tai kiristäviä jännityksiä ei saa esiintyä.
4. Myös korkealla alalla on äänen liikkuvuus helppoa.
5. Ilman ponnistusta on ääntä kyettävä paisuttamaan.
6. Ääni tuntuu soivan ikäänkuin suun ulkopuolella.
7. Sävelkorkeuden varma hallinta on saavutettava, jotta sävelkulkuihin saataisiin taipuisuutta.
7. Hyvässä äänenkäytössä hengitysliikkeet, äänihuulten toiminta, resonointi ja artikulointi muodostaeheästi yhteen sulautuneen kokonaisuuden.

Näistä tuntomerkeistä eivät mitkään ole sinänsä uusia, mutta meikkäläisen äänenkäytön opetuksessa on tunnustettava toistaiseksi suhteellisen vähän kiinnitetyn huomiota sävelkulun taipuisuuden vaatimukseen. Meikkäläiset esiintyjät tuntuvat suorastaan pelkäävän sävelkorkeuden vaihteluiden piristävää vaikutusta. Mikäli

emme puolusteluissamme piiloudu suomalaisten yksivakaisen luonteenlaadun taakse, olisi vakavasti ryhdyttävä harkitsemaan, eikö yksitoikkaisesti soiva puhetapamme tosiaankin kaipaisi kohennusta. Tervettä linjaa viitoittavat yleiskielellemme esim. kauniisti sointuvat karjalaismurteet.

Puheklinikoiden hyvin järjestettyyn toimintaan tutustuin useassa kaupungissa. New Yorkissa St. Barnabasin sairaalassa seurasin kiinnostuneena aivohalvauksesta toipuvien potilaiden puhumisharjoituksia, joita ohjasi eräs puheklinikan opettajista. Puhepedagogisen osaston johtajana toimii tässä sairaalassa muuten Columbian yliopiston fonetiikan professori, fil. tri Jane Zimmermann. Hänen erikoisharrastuksiinsa kuuluu aivan uuden puheäänien opettaminen henkilöille, jotka jonkin kurkkuleikkauksen yhteydessä ovat menettäneet äänihuulensa. Hänen puhefysiologisella linjalla opiskelevat oppilaansa käyvät säännöllisesti seuraamassa puheosastolla annettavia puhumisen ja äänenkäytön hoitoharjoituksia.

Ann Arborissa toimivan Michiganin yliopiston puhekllinikalla seurasin erään afasiapotilaan yksityiskohtaista testausta, joka kesti toista tuntia. Puheenopettajiksi valmistuvat ylioppilaat, joiden tarkoituksena on suorittaa Master of Arts -tutkinto puheterapia pääaineenaan, katselivat tätä testausta erityisen, vain yhteen suuntaan läpäisevän tarkasteluikkunan takaa. Välittömästi sen jälkeen klinikan johtaja prof., fil. tri H. Bloomer selosti afasiatapauksen tärkeimpiä piirteitä opiskelijoiden tehdessä selvittäviä kysymyksiä. Havaitsin, että klinikka on kiinteässä yhteistyössä yliopiston eräiden lääketieteellisten osastojen kanssa varsinkin suulakihalkioisuudesta ja kuulovaurioista johtuvien puhe- ja

äänihäiriöiden käsittelyä koskevissa asioissa.

Bloomingtonissa sijaitsevan Indianan yliopiston suuressa puhekllinikassa sain tilaisuuden tutustua laitoksen mainioon organisointiin. Hoidossa käyvien lasten käsittely on hämmästyttävän huolellisesti suunniteltu. Kunkin tapauksen laadun vaatimaa hoitoa tai opetusta antavat eri määrässä puheenopettajat, erikoislääkärit, koulun opettajat sekä laitoksen johtavat asiantuntijat, logopedian professori R. Milisen etunenässä. Tietyn suunnitelman mukaan käytetään hoitotyössä niinikään lasten vanhempia ja koulun luokkaopettajia. Klinikan toimesta järjestetään säännöllisesti erityisiä valistuskursseja lasten vanhemmille. Hyvin usein pyydetään lausuntoja myös koulu- ja huoltoviranomaisilta.

Stanfordin yliopiston puhekllinikassa (Palo Alton kauniissa kaupungissa Kaliforniassa) on kiinnitetty laitoksen johtajan prof. Virgil A. Andersonin ansiosta erityistä huomiota äänenkäytön opetukseen. Hänen periaatteisiinsa kuuluu puheäänien kehittäminen sellaiseksi, että se hyvin pystyisi palvelemaan käyttäjänsä persoonallista puheilmaisua ja siten myös hänen yleistä elämänmenoaan. Puhuessaan luokkahuoneessa, näyttämöllä, estradilla, mikrofonin ääressä, kansliassa tai ylimalkaan toimintatiloissaan kultivoituneen äänenkäytön omaava henkilö saa olla kiitollinen tälle pikku palvelijalleen.

Mieleen painuvan elämyksen aiheutti tutustumisen kuurojen lasten jo maailmanmaineen saavuttaneeseen John Tracyn kouluun, joka sijaitsee Los Angelesissä. Laitoksen toiminta alkoi 14 vuotta sitten. Uraurtavaa työtä on tehty varsinkin *esikouluikäisten kuurojen lasten* opettamisessa. Äidit on alusta alkaen otettu

mukaan hoitotyöhön. Leikkitanhuville äidit saavat seurata omien kuurojen lastensa ja toisten samanikäisten kuulevien lasten puuhailuja, jolloin äidit pääsevät selville, mitkä ongelmat aiheutuvat itse kuuroudesta, mitkä eivät. Samalla kertaa kuurot pienokaiset totuttautuvat heti alun alkaen siihen kuulevien ympäristöön, johon heidän joka tapauksessa tulee sopeutua elämässään. Vanhempien osuus on kasvanut ja monipuolistunut vuosi vuodelta, ja he ovat ihailtavan innostuneita tällaiseen työhön. Mainittakoon, että laitos sai viime vuonna oppilaidensa vanhemmilta vapaaehtoisena rahalahjana 20.000 dollarin avustuksen. Esikouluikäisiä hoidetaan myös kirjeenvaihtoteitse. Tällä hetkellä on jo 7 000 niiden vanhempien luku, jotka eri puolilta maapalloa kirjoittavat tai ovat kirjoittaneet koululle lapsistaan ja saaneet tehokkaita neuvoja vastaukseksi. Kirjeenvaihdon iäkäs päähoitaja, rouva Harriet Montague, näytti minulle myös eräitä suomalaisten vanhempien kirjoittamia kirjeitä, esim. Helsingistä ja Kuopiosta saapuneita.

Koulussa käyvien nuorimpien esikouluikäisten ikä vaihteli viime marraskuussa 2 vuodesta 4 kuukaudesta 3 vuoteen 7 kuukauteen, ja he jakautuivat kahteen ryhmään iän mukaan. Näitä lapsia hoivasivat erikoistehtäväänsä koulutetut lastenhoitajattaret. Äidit kävivät kerran viikossa seuraamassa leikin muodossa annettavaa opetusta.

Päästyään 5—6 vuoden ikään lapset ymmärtävät jo jonkin verran puhetta tarkastellessaan opettajansa huulien liikkeitä. Äänenkorkeutta he pystyvät myös hiukan jo jäljittelemään sormiensa tunnon avulla. Kuulojäännösten hyväksi käyttö opetuksessa on erityisen tärkeätä. Musiikin

rytmin havaitseminen käy hyvin päinsä kuulokkeita korvilla pitäen.

Yhdysvaltojen yliopistojen kaikesta päättäen edustavin puhetieteellinen osasto toimii Michiganin yliopistossa. Viime syyslukukaudella tämän osaston opetusohjelmaan kuului kokonaista 260 viikkotuntia. Puhealan opettajia oli samaan aikaan yhteensä 35—40. Vaikka Michiganissa opiskelevien ylioppilaiden määrä on kaksinkertainen verrattuna Helsingin yliopiston tämänhetkiseen opiskelijamäärään, on viimeksi mainitusta tuntimäärästä tehtävissä sellainen johtopäätös, että puhealan kehitys on edennyt Amerikassa varsin pitkälle. *Puhetaidon* alaa koskevista luennoista ennätin seurata niitä, jotka käsittelivät klassillisten kreikkalaisten puhujien elämää ja toimintaa, ja niitä, joissa selviteltiin parlamentin ohjesääntöjä ja kokoustekniikkaa. Hyvin perusteellista opetusta, johon liittyi myös harjoituksia. *Lausunnan* eli suullisen lukemisen (»oral reading») opetus näytti rajoittuvan todellakin vain tekstin luentaan. Tiedusteluuni, harastetaanko yliopistossa ulkoa lausumista, vastattiin kieltävästi. Sitä vastoin luettavaksi valitut tekstit analysoitiin erittäin huolellisesti. Luettiin myös näytelmiä, joiden osia sitä ennen oli laajoin perspektiivein valotettu. Selostaessani Suomen puheopiston toimintaa näille kuulijoille, tuntuikiinnostus kohdistuvan erityisesti siihen suuntaan, että tämän laitoksen toimesta annetaan niin monipuolista opetusta. *Radio- ja televisionäytelmien* harjoittaminen sisältyy myös joka vuotiseen opetusohjelmaan. Kurssien oppilaat joutuvat sekä itse näyttelemään että myös ohjaamaan näytelmiä, jopa heidän on hoidettava koko teknillinen koneistokin. Michiganin yliopistolla on oma radiolähetysase-

mansa, jonka välityksellä nuoret näyttelevät ylioppilaat voivat koetella siipensä kantokykyä. Luonnollisesti opetukseen sisältyy vielä suuri joukko puhetekniikan ja puhetaidon alkeiskursseja, teoreettisia ja käytännöllisiä luentoaiheita sekä silloin tällöin järjestettäviä puhekilpailuja, puhumat-

takaan koko *puhehäiriöopin* alaan kuuluvista monista luennoista ja harjoituksista.

Monissa muissakin USA:n yliopistoissa on puhealanopetuksen taso esimerkillisenkorkea, päätellen mm. runsaasta opetusohjelmasta ja monista opettajanviroista.

ANTTI SOVIJÄRVI

Modern Speech Training

Last autumn The United States Government awarded the author a grant enabling him to visit the United States for special studies in the field of phonetics and speech training. The itinerary and program of three months included about twenty universities or colleges. In addition the author took part in the 31st annual convention of the American Speech and Hearing Association in Los Angeles (17—19 Nov. 1955). After his long journey he is of the opinion that the teaching of speech and especially the work of the speech clinics in that great country have reached a very high level, even judged by the very highest European standards. This article emphasizes certain virtues of the American system which might be of particular value for the teaching of speech in Finland.

1. Exceedingly fine methods are used for speech education and correction in the public schools. Particular attention should be paid to the numerous exercises which are performed in the form of children's games, puppet plays and so on. Great success is also obtained by the technique of showing movies and then allowing the children to re-

enact and discuss afterwards the roles they have witnessed.

2. The speech correction program in public schools and speech clinics has obtained good results in parent education and counseling. There are special courses and television-programs for the parents of children who have disorders in speech or hearing.

3. In all speech clinics there is extensive co-operation between physicians, surgeons, psychologists, phoneticians, speech therapists and correctionists, nurses, school teachers and parents.

4. The John Tracy School in Los Angeles has done pioneering work in the field of deaf children and those with severe hearing impairment of pre-school age.

5. An example is set for the speech education of the universities and colleges in the United States by the speech department of Michigan University in Ann Arbor. The present number of teachers in this department is 35—40. The head of the distinguished speech clinic in Ann Arbor is Professor *Harlan Bloomer* Ph.D., who is nowadays the president of the American Speech and Hearing Association.

ANTTI SOVIJÄRVI